

Planlagt hjemmefødsel

Denne informasjonen er til gravide og pårørende/partner som ønsker informasjon om hjemmefødsel. Fødselsomsorgen har forskjellige fødetilbud til friske gravide med normale svangerskap og til gravide med komplikasjoner eller sykdommer. Ansvaret for en tilrettelagt fødselsomsorg er plassert hos de regionale helseforetakene. Planlagt hjemmefødsel med jordmor er ikke en del av det offentlige tilbudet. Tilbudet gis i dag av privatpraktiserende jordmødre uten avtale med helseforetakene eller kommunene.

Retningslinje for hjemmefødsel

Helsedirektoratet har utgitt en retningslinje som skal bidra til trygg praktisering av hjemmefødsel: *Retningslinje for hjemmefødsel. Svangerskap, fødsel og barseltid i trygge hender, IS-2012*. Den er laget for at helsepersonell og publikum kan få mer informasjon om hva en hjemmefødsel innebærer og hvilke konkrete anbefalinger som gis. Retningslinjen for hjemmefødsel foreslår at friske gravide med et normalt svangerskap og lav risiko for komplikasjoner i forbindelse med fødselen, bør gis mulighet til å planlegge hjemmefødsel. Anbefalingene i retningslinjen tilsvarer anbefalingene som gjelder for en forventet normal fødsel i sykehus eller fødestue.

Pasient- og brukerrettigheter

Gravide har en rett til å få tilstrekkelig informasjon om de ulike valgmulighetene som foreligger i forbindelse med fødselen og fødested. Dette følger av pasient- og brukerrettighetsloven. Informasjonen bør gis så tidlig som mulig i svangerskapet.

Kvinner som planlegger hjemmefødsel, skal få informasjon om at hun selv må kontakte og gjøre en avtale med en jordmor som kan bistå henne. Tilbud om hjemmefødsel er ikke tilrettelagt av helsemyndighetene og begrenses av om det finnes jordmødre som påtar seg ansvaret for planlagt hjemmefødsel i nærheten av kvinnens bosted.

Helseøkonomiforvaltningen (HELFO) refunderer et [engangsbeløp](#) til kvinnen i forbindelse med hjemmefødsel. [Forskrift om stønad til dekning av utgifter til jordmorhjelp](#) regulerer takster for jordmorhjelp ved fødsel utenfor institusjon. Svangerskapskontroller er gratis enten disse skjer hos jordmor ansatt hos fastlege, jordmor i helsestasjon, jordmor med driftsavtale med kommunen eller hos jordmor som skal bistå ved planlagt hjemmefødsel.

Om planlagt hjemmefødsel

Informasjonen om hjemmefødsel er basert på forskning og står nærmere omtalt i *Retningslinje for hjemmefødsel*. Utfall for mor og barn avhenger av at fødselen er planlagt som en hjemmefødsel og anbefalte vurderinger (seleksjonskriterier) er fulgt. En kvinne og hennes partner som ønsker å planlegge hjemmefødsel bør få denne informasjonen:

- at fødsler i Norge generelt er trygge både for kvinnen og for barnet
- om fødetilbudet og valgmuligheter der kvinnen bor
- om vanlige rutiner ved en planlagt og forventet normal fødsel

- at friske kvinner som planlegger fødsel hjemme, i en normal-fødselsenhet eller fødestue opplever færre inngrep i fødselsforløpet enn friske kvinner som planlegger fødsel i sykehus. Disse kvinnene opplever også sjeldnere komplikasjoner som store blødninger og fødselsrifter enn kvinner som planlegger sykehusfødsel
- at kvinner som velger å føde hjemme rapporterer tilfredshet med opplevelsen
- at førstegangsfødende kvinner som velger en hjemmefødsel, har større sannsynlighet (om lag 27 prosent) enn flergangsfødende (om lag 4 prosent), for å bli overført til sykehus før barnet er født. Hovedårsaken til overflytting fra hjemmet til sykehus er langsom fremgang i fødselen
- at dersom det skjer visse uventede komplikasjoner under en planlagt hjemmefødsel, kan utfallet for mor og/eller barn bli dårligere enn i sykehus. Årsaken kan være avstanden til sykehus og begrensede muligheter til behandling i hjemmet
- at sykdom, komplisert svangerskap eller tidligere komplisert fødsel eller keisersnitt, kan gi risiko for komplikasjoner ved neste fødsel. Disse kvinnene anbefales å føde i et sykehus
- at jordmoren bør orientere kvinnen om hvordan sikkerhet og førstehjelp ivaretas i forbindelse med fødselen. Herunder opplysning om beregnet tid for akutt transport til nærmeste fødeinstitusjon, dersom det er behov for en overføring

Anbefalte vurderinger som skal gjøres av jordmor eller lege i forbindelse med ønske om hjemmefødsel

- kvinnen er en frisk første- eller flergangsfødende
- kvinnen har hatt et normalt svangerskap
- kvinnen bærer ett foster
- bærer et foster som ligger i hodeleie
- det er ikke påvist sykdommer som kan medføre komplikasjoner eller risiko for kvinnen eller barnet
- tidligere normale svangerskap og fødsler

Når fødselen starter skal jordmoren vurdere

- om fødselen er startet spontant mellom fullgått svangerskapsuke 36 og til svangerskapet regnes som overtidig
- om det er lav risiko for komplikasjoner for mor og barn i forbindelse med fødselen og barseltiden når fødselen starter
- om kvinnen fortsatt ønsker å føde hjemme

Om avtale mellom kvinnen og jordmor

Retningslinje for hjemmefødsel foreslår at det utarbeides en avtale mellom jordmor som skal bistå ved fødselen og kvinnen som ønsker å planlegge en hjemmefødsel. Det kan være nyttig å kartlegge partenes forpliktelser og klargjøre forventninger ved en planlagt hjemmefødsel. Avtalen bør inngås i god tid før fødselen finner sted. Følgende kan inngå i avtalen:

- vederlag
- antall konsultasjoner i svangerskapet (svangerskapskontroll)
- at jordmor gir melding om termin og søker fødeplass ved sykehuset som den fødende ønsker å føde ved, dersom hjemmefødsel likevel ikke kan gjennomføres
- når jordmor skal være tilgjengelig - vaktberedskap
- hvilke tjenester jordmor skal yte (bistand under fødsel, barselomsorg,

- svangerskapsomsorg – omfang av dette)
- hvilket utstyr som skal skaffes til fødselen og hvem som skal anskaffe det
- at jordmor følger den fødende til fødeinstitusjon dersom det blir nødvendig å overføre henne under/etter fødselen

Sammen med avtalen bør jordmoren gi informasjon til kvinnen og hennes partner om lovfestede rettigheter og lovpålagte plikter:

- pasientens selvbestemmelsesrett (samtykkereglene)
- pasientens rett til informasjon og medvirkning
- jordmorens taushetsplikt
- jordmorens plikt til øyeblikkelig hjelp
- jordmorens plikt til å opptre forsvarlig, herunder rådføre seg med annet helsepersonell eller søke bistand/henvisse til kvalifisert helsepersonell

[Dette reguleres i pasient- og brukerrettighetsloven og helsepersonelloven.](#)

Barnets rettigheter

Det nyfødte barnet har en selvstendig rett til helsehjelp på linje med voksne personer. Barnet har rett på helsehjelp i form av helsekontroll og vaksinasjonsprogram. Jordmoren skal sørge for å tilrettelegge for legeundersøkelse og andre anbefalte screeningundersøkelser av det nyfødte barnet. Jordmoren skal ha rutiner for å gjøre den kommunale helse – og omsorgstjenesten (fastlege og helsestasjon) kjent med fødselen slik at barnet får nødvendig oppfølging. Foreldrene har rett til informasjon og medvirkning ved helsehjelp til barnet.